

Ocenenie výsledkov slovenských vedcov

Medzinárodná výstava a veľtrh vynálezov a nových myšlienok **Génius '96** sa uskutočnila 20.–24. marca 1996 v Budapešti. Slovenská akadémia vied poslala na výstavu 22 exponátov, z ktorých 6 získalo medaily. Jednu dostali výskumní pracovníci Ústavu experimentálnej fytopatológie a entomológie SAV z Ivanky pri Dunaji za prípravky **Ekokalkon** a **Ekofert**.

Ekokalkon je ekologicky nezávadná látka, vyvinutá na báze upraveného cukrovárnického saturačného kalu. Používa sa vo dvoch verziách:

Ekokalkon VH je vhodným hnojivom pre všetky druhy pôd a všetky plodiny, možno ho aplikovať aj v období vegetácie. V ovocinárstve je vítaným vápenatým hnojivom pre kôstkoviny (tlmí výskyt šarky na slivkách) a vinič. V lúčnych porastoch tlmí výskyt kyslomilných rastlín, najmä machov.

Ekokalkon K sa môže použiť ako konzervačný prostriedok pri pozberovaní dosušovaní obilnín na požadovanú vlhkosť, ako aj na ochranu skladovaných semien, buliev a hlúz poľnohospodárskych produktov proti niektorým škodcom, hmyzu a pôvodcom hubových ochorení. Je vhodný aj na likvidáciu voľne žijúcich húseníc motýľov škodiacich v korunách ovocných stromov a lesných drevín, ako aj na ektoparazity hydiny.

Ekofert je komerčný názov jednozložkového ekologicky nezávadného uhlíkatého substrátu na báze prirodzeného lignitu, ktorý sa ťaží v Bani Záhorie v Holíči. Chemické vlastnosti tohto prípravku po úprave fyzikálnej štruktúry umožňujú jeho využitie:

– V *organickom poľnohospodárstve*, predovšetkým v chránených oblastiach, okolo vodných zdrojov a v emisných oblastiach sa môže použiť ako nezávadné uhlíkaté hnojivo,

ako aktivátor úrodnosti pôdy a prirodzenej imunity rastlín, ale tiež ako sorbent toxických prvkov v pôde.

– V *životnom prostredí* je vhodný ako sorbent cudzorodých látok pri rekultivácii pôdy znečistenej priemysel-

nými emisiami, ďalej v kombinácii s inými bariérovými vrstvami ako substrát v skládkach odpadu na zachytávanie cudzorodých látok a zabránenie ich prieniku do podzemnej vody.

Výroba a použitie oboch prípravkov – **Ekokalkonu** i **Ekofertu** – sú patentovo chránené.

Ludovít Weismann

Myslíme (a žíme), aby sme boli

Zvolenské jarné ekofilozofické stretnutia sa už stávajú dobrou tradíciou, ktorej sa urobilo zadosť aj tohto roku. Katedra spoločenských vied Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene, Mesto Zvolen, Okresná knižnica vo Zvolene a Akadémia vzdelávania vo Zvolene usporiadali 21.–22. mája na tradičnom mieste – v študovni Okresnej knižnice vo Zvolene – sympóziu pod názvom **Myslíme (a žíme), aby sme boli**.

Netreba veľa dôvtipu na to, aby sme v názve odhalili variáciu na známe Descartovo *Myslím, teda som*. Práve tohto roku totiž uplyva štvrté storočie od narodenia známeho mysliteľa, jedného zo zakladateľov novovekej filozofie, vedy a myšlienkovkej orientácie vôbec. Jeho *Myslím, teda som* predznačovalo vývoj filozofického myslenia až donedávna, bolo vyzdvihovaným objavom a obratom, lebo vyjadrovalo medziiným aj pýchu človeka na svoju podstatnú vlastnosť, ktorá ho vraj robí tým, čím je: homo sapiens sapiens. Predznačovalo vývoj kritického systematického a všespytujúceho myslenia vôbec, hlavného znaku našej bielej, doteraz najracionálnejšej civilizácie, ktorá sa konečne po "temnom" stredoveku dostala k slovu, aby sa predviedla: vývoj vedy, techniky, panstva nad prírodou, osvietenstva ako veku Rozumu, Pravdy, a teda aj Dobra, vývoj...

Hoci niektoré z týchto nádejí sa aj

splnili, neúprosná dialektika obracania sa všetkého vo svoj opak neobišla ani výsledky novovekého vývoja, a tak dnes stojí pyšný homo sapiens pred ohrozenou prírodou, ohrozeným sebou samým, pred mnohými zničenými ilúziami o sebe, svojom rozume. A o svojej budúcnosti. Kam sa podela optimistická viera v budúcnosť, ktorou hľadeli dopredu zakladatelia novoveku, medzi nimi aj René Descartes? Dnes už vieme, že môžeme myslieť aj tak, aby sme neboli, a s nami ani nič živé, ani celá matička Zem. Pomyslel na to niekto pred štyristo rokmi? Chceme však byť, tak ako ľudstvo doteraz vôbec, a preto oná výzva v názve sympózia. Lebo rozum, myslenie, síce dopustí, ale neopustí a vždy nachádza aj cestu z krízy, do ktorej samo pomohlo človeka dostať. Tak aj dnes. Ide o to, ako paralyzovať negatívne vplyvy toho, čo novovek s takým elánom rozbehol a ísť ďalej tak, aby sme mohli myslieť a aj byť.

Vo Zvolene sa, ako aj po iné roky, stretli filozofi, teológovia, prírodovedci a iní odborníci, aby o tom všetkom premýšľali. V takmer tridsiatich referátoch odznali kritiky, návrhy, konštatovania, otázky, vyslovovali sa nádeje i sklamanie, načrtávali sa možné perspektívy. Lebo vcelku vieme, ako sa z kríz dostať, pravda, keby nie takých a onakých ľudských vlastností. Problémom je človek, alfa

a omega všetkých ťažkostí, jeho nedostatočná znalosť, ešte väčšia častá neohybnosť, nechota ukladať si mieru v príjemnom (ale zhubnom) a pod.

Na orientáciu spomeniem len niekoľko prednášajúcich a ich témy. Igor Kišš: *Mandát človeka na paradeizáciu Zeme*, Emil Višňovský: *Filozofia a (alebo?) život* (Dilemy intelektuálov v súčasnom svete), Ján Šulavík: *Život a zmysel skepsy*, Zlata Androvičová: *Strach o existenciu ľudstva ako predpoklad myslenia a života?*, Štefan Szabó: *Využívanie zemských zdrojov z pohľadu hypotézy Gaia*, Ján Šlosiar: *Strata prvotnej "intímnej" spätosti človeka s bytím*. (Poznámka redakcie: K najbrilantnejším patrili referát autora tejto informácie: *Ako žijeme, keď myslíme*.) Žiaľ, práve referáty, ktoré sa mali zaoberať Descartom, neodzneli. Posledné a zá-

verečné slovo mal, ako už tradične, hlavný iniciátor, organizátor a dobrý duch týchto zvolenských podujatí, Peter Krchnák: *(Pre)žitie myslením?*

Ak sme si vlni vypočuli na záver prvého dňa sympózia koncert husľového virtuóza Petra Michalicu a majstrovskú hru na organe Jána Vladimíra Michalka, tento raz sa predstavilo v Kráľovskej sieni Zvolenského zámku Bratislavské gitarové kvarteto dielami majstrov 17. až 20. storočia. Zasa novovek, zasa postupný sled uvoľňovania tradičných foriem, melodiky, rytmu a všetkého, čo hudbu tvorí; toho istého uvoľňovania, ktoré je badateľné v celej novovekej kultúre. V umení to ale nebolí, tak ako občas v iných disciplínach.

Bolo to znova príjemné a milé stretnutie, treba však dúfať, že jeho výsledky sa neobmedzia len na tento okruh.

Vyjdú napokon v osobitnom zborníku, a tak budú azda pôsobiť v širšom meradle a preorientovať myslenie ľudí. Neverím pesimistom, že už je neskoro. Verím, že človek – nezmar – prežije aj blížiaci sa veľké otrasy, hoci aj za cenu veľkých strát. Aby sa tak stalo, k tomu azda prispievajú aj zvolenské stretnutia.

Teodor Münz

Konferencia miest svetového dedičstva

Prvá konferencia miest svetového dedičstva strednej a východnej Európy sa uskutočnila v dňoch 21. 5.–24. 5. t. r. v Budapešti. Zúčastnilo sa na nej 13 členských miest z 10 štátov, chýbali len zástupcovia Českej republiky a Rumunska. Hlavnou náplňou konferencie bolo hľadanie ciest spolupráce a výmena skúseností

predstaviteľov najvýznamnejších historických miest strednej a východnej Európy. Mesto Banská Štiavnica obohatilo rozpravu svojimi skúsenosťami s výchovou a formovaním povedomia najmladšej generácie. Referovali sme o organizovaní súťaže Svetové dedičstvo očami detí, ktorá prostredníctvom výtvarného prejavu formuje ich

vzťah ku kultúrnym hodnotám a umocňuje ich vnímanie a spoznávanie. Primátor Dubrovníka informoval o stratách, ktoré utrpel pamiatkový fond tejto perly Jadranu počas vojny v Chorvátsku a o možnostiach obnovy poškodených pamiatok. Zástupcovia Moskvy, Lvova, Varšavy, Krakova, Nesebaru i ďalších miest postkomunistických krajín referovali o svojich problémoch s ekonomickým zabezpečením ochrany pamiatok i s ich privatizáciou. Podelili sa tiež so svojimi skúsenosťami s ich udržiavaním a prezentáciou. Primátor gréckeho mesta Rodos informoval o problémoch s optimalizáciou cestovného ruchu, ktorý tu presiahol únosnú mieru a začína pôsobiť škodlivo. Na záver konferencie primátori podpísali protokol o potrebe založenia regionálneho výboru Organizácie miest svetového dedičstva v strednej a východnej Európe a za jeho sídlo odporučili Budapešť, ktorá má na to optimálne podmienky. Rozhodnúť však môže až III. valné zhromaždenie tejto organizácie, ktoré sa uskutoční v septembri 1997 v portugalskom meste Evora.

Marián Lichner

